

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Casvvm Conscientiae De Sacramentis

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

Antipharmacum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40295

quando cum ſcrupulo conſcientia quis accedat ad altare, ſeu Sacramentum, videlicet nõ conſitens ſi immodèſtius vel biberit, dixerit, dormierit, aut aliud quid fecerit, aut horam vnã aliquã nõ orauerit. Viſ ſcire quare id conſulatur? Vt homo diſcat in Dei miſericordiam plus fidere, quã in ſuã conſeſſionem aut diligentiam.

Antipharmacum.

CITAT Lutherus pro hac ſua ſtultitia Gerſonem. At Gerſoni nunquam in mentem venit, vt Clericus horas Canonicas dicere obligatus, ad Euchariftiam, non præmiſſa conſeſſione, accedat. Vel vt quis dedita opera, reticeat exceſſus notos & manifeſtos, quos in vſu cibi, potus, vel ſomni commiſit: ſed illis, qui nimiis & non neceſſariis ſcrupulis exagitantur, neq; vllam quietis partem capiunt, ſuadet, vt aliquando contra ſcrupulorum ſtimulos agant; eorumque nulla habita ratione, ad cæleſte epulum accumbant. Quæ doctrina non ſolius Gerſonis eſt, ſed communis omnium Theologorum, quemadmodum & doctrina, quam hic tradit, & auctoritate Gerſonis velare conatur, ſolius Lutheri eſt; ac proinde repudianda, neque ad aures, nedum ad mentem, admitrenda. Neq; enim qui ex præſcripto Lutheri ageret, miſericordiæ diuinæ plus fideret; ſed temerarius & præſumptuoſus eſſet, non obtemperans illi monito: *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat.*

Quæritur XXXII. Vtrum abſtemiis ſolus panis ſit porrigendus. Reſpondetur affirmatiuè. Ita enim in Synedrio quodam Gallicano decreuerunt Calviniani apud Schulring lib. 9. Hierarch. Anacriſ. *Panis cæna adminiſtrandus eſt iis, qui vinum bibere nequeunt.* Agimus gratias pro candore & communionẽ ſub vna ſpecie; nam

reliqui Nouatores hic semper restitant, nec disertè quid faciendum sit tali casu proloquuntur, vt videre est apud Hunnium Quæst. de Eucharist. & Hospin. lib. 5. Histor. Sacrament.

Quæritur XXXII. Vtrum indigni sumant verum corpus & sanguinem Christi. Affirmat Lutherus in Colloq. Sympos. tit. *de sacramento Altaris*; vbi ad marginem citantur illa ex hymno Ecclesiæ: *Sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inæquali vita vel interitus*. Beza & Calvinistę symbola externa ab indignis sumi fatentur; sed non corpus & sanguinem Christi, eo modo, quo ea à dignis Calvinistis percipi credunt. Statuo, inquit Beza, Quæst. 199. *Elementa à quibusuis, res autem significatas à solis fidelibus percipi: nam res sacramenti non manibus & ori, sed menti & fidei offertur, &c.*

Quæritur XXXIII. Quid agendum cum illis, qui contempto verbo viginti annis non participauerunt cœne. Respondet Lutherus Colloq. Lat. Tom. 2. tit. de Cœna: *Mitti illi ad Diabolum & post mortem illorum in locum Cadauerorum (ita habet elegans versor) sepeliri debent*. Eadem in Colloq. Germ. tit. *de sacramento Altaris*.

Quæritur XXXIV. Vbi sumenda sit Eucharistia. Respondent Calvinistæ, & in his Beza quæst. 240. cœnam non esse alibi celebrandam nisi in publico Ecclesię conuentu; siue is conuentus instituat in publicis domiciliis, qualia sunt templa, & id genus alia loca concionibus & sacramentis administrandis destinata. siue sint ædes priuatæ, dummodo communis cœtus in iis conueniat, vt & veteribus illis temporibus necesse fuit sub Romanorum Imperatorum tyrannide. Et Beza suis non grauatè, nocturnis etiam horis, cœtus cogendi potestatem facit, vbi interdiu conuenire non licet; neque hos cœtus magis habet
pro

pro illicitis conuenticulis, quàm veterũ nocturnos conuentus sub Tyrannis Ethnicis. Nec malè iudicaret Beza, ſi ex Iuſtino, Tertulliano, & aliis priſcis ſcriptoribus oſtendere poſſet, veteres illos Chriſtianos fuiſſe Caluiniſtas; aut Caluiniſtas cum illis quidquam cognationis & affinitatis habere. De his nocturnis & clandestinis coitionibus lege Caluinum epiſt. 364.

Quæritur XXXV. Quando cœna ſit adminiſtranda & ſumenda. Reſpondet Lutherus in Tract. de vtraque ſpecie Tom. 2. Ien. nullo modo ſumendam eſſe circa Paſcha; ne videamur obtemperare Papæ, qui communio- nem circa Paſchale feſtum præcipit; monetque ſeriò omnes ſuos, vt allaborent, ne quiſquam hoc tempore ad communionem accedat. Contrà, Caluiniſiani Anglicani in ſynodo Londinenſi cap. 21. Præcipiunt, vt Parochiani minimùm ter quotannis cœnent, *nominatim verò in feſto Paſchatis.*

Quæritur XXXVI. Vtrũ quis ad cœnam cogi poſſit. Reſpondet Lutherus Colloq. Lat. tit. de cœna: *Nequaquã; quia hoc eſt Papiſticũ; doceantur, admoneantur, alliciantur, vt ſponte veniant. Sed miror, quare ſic abſtineant à ſacramentũ; fortã ſiſ confessionem priuatam metuunt.* Rem acu tetigiſti, O Luthere. Sed quod verbis liberũ affirmas, id, opinor, re ipſa neceſſarium experiuntur illi, qui inter Nouatores degunt: nam abſtineat quis vno alteroue anno à cœna, videamus an non quiduis moliturus ſit Prædicans, vt aut hunc ad cœnam adducat, aut bonis fortunisque ſuis euertat: Beza certè ad finem ſuarum Quæſtionũ & Reſponſionum, negat cuius liberum eſſe ad cœnam accedere, vel ab ea abſtinere, propter illud præceptũ: *Hoc facite;* cuius præcepti gnauos & indefeſſos executores ſeſe noui Euangelij Buccinatores præbent. Lege Lutherum

in maiore Catechismo cap. de *sacramento Altaris*. In Caluini synodo Londinensi cap. 22. ter quotannis singuli *cœnare obligantur* quamuis multi *nihilofecius vix semel communicent*, vt ibid. dicitur; sed monentur vt pareant, & quidem *sub periculo & pœna legis*.

Quæritur XXXVII. Quoties sumenda sit cœna. Respondet Calvinus epist. 361. *Singulis mensibus cœnam celebrari maximè nobis placeret; modò ne vsus frequentior negligentiam pariat. Nam dum maior pars à communione abstinet, quodammodò dissipatur Ecclesia. Malimus tamen singulis mensibus inuitari Ecclesiam, quàm quater duntaxat in singulos annos; vt apud nos fieri solet. Quum huc primum veni, non distribuebatur nisi ter quotannis; & quidem vt inter Cœnam Pentecostes & Natalis Christi septē toti menses intercederent. Mihi placebant singuli menses: sed, cùm minimè persuaderem, satius visum est populi infirmitati ignoscere, quàm pertinacius contendere. Curavi tamen referri in acta publica, vitiosum esse morem nostrum, vt posteris facilius esset ac liberior correctio. Hæc Calvinus.*

Quàm verò qui nouis factis se addixerunt prompti sint & alacres ad cœnandū, intelliges ex his Lutheri verbis, in maiore catechismo. *Magna pars eorum, qui audiunt Euangelium, &c. duos, tres, pluresue annos, sine hoc sacramento exigunt; quasi tam firmi sint Christiani, qui eo planè opus non habeant, &c. quorum maior pars eò demùm peruenit, vt omnibus deuotionis affectibus exutis, planè brutescere incipiant, ac demùm cùm sacramentum, tum verbum Dei extremè contemnant.*

Quæres. Quoties Lutherus communicare consueuerit. Respondet Lutherus Tom. i. Nouorum Operum in concione de Eucharistia, feria sexta, post *Inuocauit*.
*Wir finden vns nit allezeit geschickt / heut hab ich die
 Gnad*

Gnad darzu/morgen nicht. Jha zu zeiten kaum inn einem halben Jar ein mal/kombt mich ein Andacht an/das ich hinzu gehe. *Nō semper sumus dispositi: hodie ad communionem suppetit gratia; cras non suppetit; Aliquando vix intra medium annū deuotio me incesit, vt accedam.* En quam feruidè pius nouus iste Euangelista fuit.

De eodem incenso pietatis suæ studio agit Lutherus in Admonitione ad sumptionē Eucharistiæ Tom. 5. Ien. Germ. vbi dicit, se saepe proposuisse communionem post octiduum sumere; eo elapso, elapsam quoq; deuotionem, vel potius in aliud octiduum dilatā; eo itidem elapso, in aliud octiduum Eucharistiæ sumptionem decretam fuisse; ex hoc natū, aliud octiduum, & ex isto aliud; deniq; ex multiplicatione octidui longū tempus exstitisse, tandem se indignatione commotum, his verbis Diabolum compellasse. *Huccine tendis, Satan? So hab dir ein gut Jar/mir deiner vnd meiner Geschicklichkeit/vñ reiß hindurch / vnd gieng hinzu / auch etlich mal wol vngeliecht (welchs ich doch sonst nit thue) zu trotz dem Teuffel; sonderlich weil ich mir keiner groben Sünden Bewußt war. Nimirum Monialem inestare vel nullum, vel exiguum peccatulum in Lutheri conscientiam erat. Si Auctor & Antesignanus sectę tanto desiderio in cœnā ferebatur, quid mirum, si sectatores eius simili sint animo erga cœnam; quorum inexplicabili pietati hoc dat Lutherus testimonium in prædicta Admonitione. Wir stellen vns so eckel vnd schändelich zum Nachemal / als weren wir nicht Menschē / ich wil schweigen von Christen / sondern als weren wir Stöck vñnd Stein / die es nichts bedörfften / vnd vns gar nicht angienge. *Ad cœnam tam nauseabundi sumus, quasi non essemus homines, (mitto dicere, Christiani) sed stipites ac cautes, quibus cœna non sit necessaria.**

Quæ-

Quæritur XXXVIII. Vtrum Pauli verba repeti debeant apud singulos, quibus cœna porrigitur, & tunc, quando porrigitur. Respondet Calvinus epist. 361. *In cœna administranda aliquando Pauli verbis usus sum: sed quia apud singulos repeti non poterant, quia longior mora iniiceretur; (si autem inter ipsam recitationem plures transfirent, vix decimus quisq; assequeretur, quid vellem, nemo percipiebat integram sententiam) desistere malui.* Bene fecisti, ô Caluine. Nam porrigendo merum & purum putum panem ac vinum, verba S. Pauli absque mendacio & impostura pronunciare non poteras: quid enim de pane Calviniano minus verè pronuntiatur, quàm illud: *Accipite & comedite: hoc est corpus meum.*

Quæritur XXXIX. Vtrum quis sumptioni Eucharistiæ confessionem præmittere debeat. Respondet Lutherus in Instructione Visitatorum Tom. 7. Ien. Germ. *Rudes & indoctos non debere admitti ad cœnam, nisi à pastore examinentur & approbentur, vel nisi confiteantur: Ipsum pastorem sine confessione cœnare posse: similiter alios doctos & intelligentes viros. Et ego ipse Doctor Martinus, inquit Lutherus, aliquoties sine confessione ad cœnam accedo, ne conscientia mea necessitatem imponam. Et interim nolo penitus carere confessione, potissimum propter absolutionem.*

Demodo & ritu sumendi Eucharistiæ.

Quæritur XL. Num cœna sit sumenda à ieiuniis. Respondet Lutherus in Colloq. Potatoriis Germ. tit. de sacramento Altaris, initio statim. *Wie wol vns mehze gefellet / daß mans nüchtern empfahe / vmb der Ehrerbietung willen / daß wir Teutschen / wann wir voll seynde /*